

DĚJINY ANGLICKÉ LITERATURY.

H. TAINE.

KNIHA III.

Klasický věk.

KAPITOLA I.

Restaurovací.

§ 1. Světáci.

- I. Přehnaný puritanism. — Jak vedl k přehnanému sensualismu.
- II. Líčení těchto mravů cizincem. — Grammontovy paměti. — Rozdíl mezi zhýralostí ve Francii a v Anglii.
- III. Buttlerův Hudibras. — Všednost jeho komiky a krutost jeho záští.
- IV. Podlost, krutost, surovost a zhýralost dvora. — Rochester, jeho život, básně, sloh, morálka.
- V. Jaká filosofie hodí se k těmto mravům. — Holbeš, jeho duch a sloh. — Jeho obmezování a jeho objevy. — Jeho mathematická methoda. — V čem blíží se Descartesovi. — Jeho morálka, esthetika, politika, logika, psychologie, metafysika. — Duch a předmět jeho filosofie.
- VI. Divadlo. — Změna ve vkusu a v obecnstvu. — Posluchačstvo před Restaurací a posluchačstvo po Restauraci.
- VII. Dryden. Nesrovnalosti jeho veseloher. — Neobratnost jeho neslušností. — Jak překládá Molièrova Amfytiona.

VIII. Wycherley. — Jeho život. — Jeho povaha. — Jeho smůtek, drsnost a nestoudnost. — Lásk a v háji, Venkovská choť, Učitel tance. — Nevázané líčení a odporné podrobnosti. — Jeho energie a realismus. — Úlohy Olivie a Manlyho v jeho Plain dealeru. — Slova Miltonova.

§ 2. Lidé vznešené společnosti.

- I. Objevení se společenského života v Evropě. — Jeho podmínky a příčiny. — Jak se utvořil v Anglii. — Mody, zábavy, konversace, salonní způsoby a talenty.
- II. Zavládnutí klasického ducha v Evropě. — Jeho původ. — Jeho ráz. — Různost v konversaci za Alžběty a Karla II.
- III. Sir William Temple. — Jeho život, povaha, duch, sloh.
- IV. Modní spisovatelé. — Jejich přesný jazyk a galantní způsoby. — Sir Charles Sedley, hrabě z Dorsetu, Edmund Waller. — Jeho city a sloh. V čem je uhlazený. — V čem není uhlazený. — Pěstění slohu. — Nedostatek poesie. — Povaha poesie a slohu klasického i monarchického.
- V. Sir John Denham. — Jeho báseň Cooper's Hill. — Řečnická šíře jeho veršů. — Anglická vážnost jeho morálních předsudků. — Jak lidé velkého světa a spisovatelé si běrou tehdy vzor na Francii.
- VI. Spisovatelé veseloher. — Srovnání tohoto divadla s Moliérovým. — Pořad myšlenek u Moliéra. — Všeobecné myšlenky u Moliéra. — Jak u Moliéra jest ošklivost zastřena, ač líčí se pravda. — Jak u Moliéra zůstává počestný člověk mužem velké společnosti. — Jak počestný člověk Molièrův jest francouzským vzorem.
- VII. Děj. — Skřížení intrik. — Frivolnost úmyslů. — Drsnost povah. — Hrubost mravů. — V čem

spočívá talent Wycherleye, Congrèvehu, Vanbrughu a Farquhara. — Jaké osoby mohou skládati.

- VIII. Osoby přirozené. — Manžel, sir John Brute, squire Sullen. — Otec, sir Tunbely. — Dívka, miss Hoyden. — Hoch, squire Humphry. — Pojetí přírody dle tohoto divadla.
- IX. Osoby umělé. — Ženy velkého světa. — Miss Prue. Lady Wishfort. Lady Plaint. Mistress Millamant. — Muži velkého světa. Mirabell. — Pojetí společnosti dle tohoto divadla. — Proč nezplodila tato kultura a tato literatura trvalá díla. — V čem odporují anglické povaze. — Přeměna vkusu a mravů.
- X. Prodloužení veselohry. — Sheridan. — Jeho život. — Jeho talent. — Š k o l a p o m l u v y. — Jak se veselohra zvrhá a zaniká. — Příčiny úpadku divadla v Evropě a Anglii.

§ I. Světáci.

Probíráme-li se díly malířů dvorských za Karla I., pak za Karla II., a když odvracíme se od ušlechtilejších podobizen Van-Dyckových k postavám Lely-ovým, úpadek jest náhlý a hluboký: vyšli jsme z paláce, zapadli jsme do špatné místnosti.

Na místo oněch hrdých a klidných velmožů, kteří zůstávají kavalíry, stavše se dvořany, místo oněch velkých dam tak prostých, které zdají se zároveň princeznami i děvčátky, z onoho světa velkodušného a hrdinského, elegantního a ozdobného, kde září ještě oheň Renaissance, kde prosvítá již uhlazenost moderního věku, setkáváme se s nebezpečnými nebo vyzývavými kurtisánami, vzhledu nízkého nebo tvrdého, neschopnými

OBSAH

TŘETÍHO SVAZKU.

KNIHA III.

Klasická doba.

Kapitola I. — Restaurace.

§ I. Světáci.

I. Přehnaný puritanism. — Jak vedl k přehnanému sensualismu	6
II. Líčení těchto mravů cizincem. — Grammontovy paměti. — Rozdíl mezi zhýralostí ve Francii a v Anglii	10
III. Buttlerův Hudibras. — Všednost jeho komiky a krutost jeho záští	14
IV. Podlost, krutost, surovost a zhýralost dvora. — Rochester, jeho život, básně, sloh, morálka	16
V. Jaká filosofie hodí se k těmto mravům. — Hobbes, jeho duch a sloh. — Jeho obmezování a jeho objevy. — Jeho mathematická metoda. — V čem blíží se Descartesovi. — Jeho morálka, esthetika, politika, logika, psychologie, metafysika. — Duch a předmět jeho filosofie	21

- VI. Divadlo. — Změna ve vkusu a v obecnstvu. — Posluchačstvo před Restaurací a posluchačstvo po Restauraci 27
- VII. Dryden. Nesrovnalosti jeho veseloher. — Neobratnost jeho neslušností. — Jak překládá Molièrova *Amfytriona* 34
- VIII. Wycherley. — Jeho život. — Jeho povaha. — Jeho smutek, drsnost a nestoudnost. — Láskava v hájí, Venkovská choť, Učitel tance. — Nevázané líčení a odporné podrobnosti. — Jeho energie a realismus. — Úlohy Olivie a Manlyho v jeho *Plain dealeru*. — Slova Miltonova 37

§ 2. Lidé vznešené společnosti.

- I. Objevení se společenského života v Evropě. — Jeho podmínky a příčiny. — Jak se utvořil v Anglii. — Mody, zábavy, konveršace, salonní způsoby a talenty 52
- II. Zavládnutí klasického ducha v Evropě. — Jeho původ. — Jeho ráz. — Různost v konveršaci za Alžběty a Karla II. 56
- III. Sir William Temple — Jeho život, povaha, duch, sloh 59
- IV. Modní spisovatelé. — Jejich přesný jazyk a galantní způsoby. — Sir Charles Sedley, hrabě z Dorsetu, Edmund Waller. — Jeho city a sloh. V čem je uhlazený. — V čem není uhlazený. — Pěstění slohu. — Nedostatek poesie. — Povaha poesie a slohu klasického i monarchického 66
- V. Sir John Denham. — Jeho báseň *Cooper's Hill*. — Řečnická šíře jeho veršů. — Anglická vážnost jeho morálních předsudků. — Jak lidé velkého světa a spisovatelé si běrou tehdy vzor na Francii 75

- VI. Spisovatelé veseloher. — Srovnání tohoto divadla s Molièrovým. — Pořad myšlenek u Molièra. — Všeobecné myšlenky u Molièra. — Jak u Molièra jest ošklivost zastřena, ač líčí se pravda. — Jak u Molièra zůstává počestný člověk mužem velké společnosti. — Jak počestný člověk Molièrův jest francouzským vzorem 79
- VII. Děj. — Skřížení intrik. — Frivolnost úmyslů. — Drsnost povah. — Hrubost mravů. — V čem spočívá talent Wycherleye, Congrèveho, Vanbrughu a Farquhara. — Jaké osoby mohou skládati 90
- VIII. Osoby přirozené. — Manžel, sir John Brute, squire Sullen. — Otec, sir Tunbelly. — Dívka, miss Hoyden. — Hoch, squire Humphry. — Pojetí přírody dle tohoto divadla 94
- IX. Osoby umělé. — Ženy velkého světa. — Miss Prue. Lady Wishfort. Lady Plaint. Mistress Millamant. — Muži velkého světa. Mirabell. — Pojetí společnosti dle tohoto divadla. — Proč nezpłodila tato kultura a tato literatura trvalá díla. — V čem odporují anglické povaze. — Přeměna vkusu a mravů 99
- X. Prodloužení veselo hry. — Sheridan. — Jeho život. — Jeho talent. — Škola pomluvy. — Jak se veselo hra zvrhá a zaniká. — Příčiny úpadku divadla v Evropě a v Anglii 111

Kapitola II. — Dryden.

- I. Drydenovy počátky. — Konec básnického věku. — Příčina literárních úpadků a obrození 128
- II. Jeho rodina. — Jeho vychování. — Jeho studia. — Jeho četba. — Jeho zvyky. — Jeho postavení. — Jeho povaha. — Jeho obecnostvo. — Jeho přátelství. — Jeho hádky. — Souhlas mezi jeho životem a povahou . . . 130

- III. Znovu otevřená a přeměněná divadla. — Nové obecenstvo a nový vkus. — Dramatické theorie Drydenovy. — Jeho úsudek o starém anglickém divadle. — Jeho úsudek o novém divadle francouzském. — Jeho složitě dílo. — Nesrovnalosti jeho divadla. — Tyranská láska. — Hrubství jeho osob. — Indický císař, Aurengzèbe, Almansor . . . 134
- IV. Sloh tohoto divadla. — Rýmovaný verš. — Květnatá dikce. — Pedantické tirády. — Nesrovnalost mezi klasickým slohem a romantickými událostmi. — Jak Dryden znovu pracuje a kazí Miltonovy a Shakspearovy invence. — Proč toto drama nemělo úspěchu 146
- V. Cena tohoto dramatu. — Osoby Antonina a don Sebastiana. — Otway. — Jeho život. — Jeho díla. — Sirotek, Zachráněné Benátky . . . 154
- VI. Dryden spisovatel. — Jakost, dosah, meze jeho ducha. — Jeho neobratnost v lichocení a v plzkých žertech. — Jeho těžkopádnost v rozpravě a diskusi. — Síla a počestnost tvoří základ jeho povahy . . . 167
- VII. Jak literatura v Anglii nalézá svého použití v politice a náboženství. — Politické básně Drydenovy: Absalon a Achitophel, Medaile. — Náboženské básně Drydenovy: Religio laici, Laň a panther. — Krutost a jedovatost těchto básní. — Mac Flecnoc . . . 174
- VIII. Objevení se umění psáti. — Různost mezi formou ducha věku uměleckého a formou ducha věku klasického. — Drydenův postup. — Dikce vytríbená a řečnická . . . 180
- IX. Nedostatek povšechných myšlenek v tomto věku a v tomto duchu. — Jeho překlady. — Jeho přepracování. — Jeho napodobení. — Jeho povídky a posláni. — Jeho nedostatky. — Jeho vynikající vlastnosti. — Vážnost

- jeho pováhy, vzlet jeho inspirace, návaly básnické výmluvnosti. — O d a k s v á t k u s v a t é C e c i l i e 183
- X. Drydenův konec. — Jeho bída. — Jeho útrapy. — V čem je jeho dílo neúplné. — Jeho smrt 191

Kapitola III. — Revoluce.

- I. Duševní revoluce v osmnáctém století. — Provází revoluci politickou. — Surovost lidu. — Gin. — Vzpoury. — Zkaženost velmožů. — Politické mravy. — Zrady za Viléma a Anny. — Prodejnost za Walpola a Ruta. — Soukromé mravy. — Světáci. — Bezbožníci. — Listy lorda Chesterfielda. — Jeho zdvořilost a morálka. — Opera Nuzáková od Gay. — Jeho elegance a satira 194
- II. Zásady vzdělanosti ve Francii a v Anglii. — Konversace ve Francii. Jak vede k revoluci. — Morální smysl v Anglii. Jak vede k reformaci 206
- III. Náboženství. — Vnější projevy. — Hluboký cit. — Jak náboženství jest populární. — Jak jest životné. — Ariáni. — Methodisti 213
- IV. Kazatelna. Chatrnost a účinnost kázání. — Tillotson. — Jeho těžkopádnost a solidnost. — Barrow. — Jeho rozvláchnost a podrobnost. — South. — Jeho ostrost a ráznost. — Srovnání mezi kazateli ve Francii a v Anglii. — Theologie. — Srovnání apologetiky ve Francii a v Anglii. — Sherlock, Stillingfleet, Clarke. — Theologie není spekulativní, ale morální. — Největší duchové se přichylují ku křesťanství. — Chabost spekulativní filosofie. — Berkeley, Newton, Locke, Hume, Reid. — Rozvoj morální filosofie. — Smith, Price, Hutcheson 221

- V. Ústava. — Smysl pro právo. — Lockeovo Pojednání o vládě. — Theorie o osobním právu je přijata. — Jak temperament, pýcha a zájem ji udržují. — Theorie o osobním právu jest použita — Jak volby, noviny a soudy ji uvádějí v praxi. — Tribuna. — Ráznost a drsnost této výmluvnosti. — Lord Chatam. — Junius. — Fox. — Sheridan. — Pitt. — Burke. — Výsledek práce století. — Hospodářská a duševní přeměna 240 .
- VI. Srovnání podobizen Reynoldsových a Lelyových. — Protivné směry a nauky ve Francii a v Anglii. — Revolucionáři a konservativci. — Úsudek Burkeho a anglického lidu o francouzské revoluci 262

Kapitola IV. — Addison.

- I. Addison a Swift ve svém století. — V čem se podobají a v čem se různí 273
- II. Člověk. — Jeho vychování a jeho vzdělanost. — Jeho latinské verše. — Jeho cesta do Francie a Italie. — Jeho Poslání lordu Halifaxovi. — Jeho Poznámky o Italii. — Jeho Hovor o medailích. — Jeho báseň o Blenheimském tažení. — Jeho něha a dobrota. — Jeho úspěch a štěstí 281
- III. Jeho opravdovost a rozum. — Jeho solidní studium a přesné pozorování. — Jeho znalost lidí a obratnost v praktickém životě. — Ušlechtilost jeho povahy a chování. — Vznešenost jeho morálky a náboženství. — Jak jeho život a povaha přispěly k příjemnosti a užitečnosti jeho spisů 285
- IV. Moralista. — Jeho pojednání jsou vesměs morální. — Proti životu hrubému, smyslnému nebo měšťáckému. — Tato morálka je

praktická a tudíž všední a nesouvislá. — Jak se opírá o rozumování a výpočet. — Jak má účelem uspokojení na tomto světě a štěstí na onom. — Spekulativní chudost jeho náboženského názoru. — Praktická výbornost jeho náboženského pojetí	297
V. Spisovatel. — Dohodnutí mezi morálkou a elegancí. — Jaký sloh sluší lidem velkého světa. — Přednosti tohoto slohu. — Závady tohoto slohu. — Addison kritikem. — Jeho úsudek o Ztraceném ráji. — Shoda mezi jeho uměním a kritikou. — Meze klasičského umění a kritiky	301
VI. Co schází výmluvnosti Addisona, Angličana a moralisty	305
VII. Vážný vtip. — Humor	308
VIII. Vážná a bohatá obraznost. — Sir Roger de Coverley. — Náboženský a poetický cit	312
IX. Vidění Mirzy. — Jak germanské jádro trvá dále pod latinskou kulturou	317
